11. 12. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nekonečná povinná nabídka převzetí

Noční můra všech právníků je opět tady. Slovutný zákonodárný sbor si vzal další rukojmí a právě míří na jedny z nejcitlivějších míst obchodního zákoníku. Jako by zákonodárcům nestačilo, že se jim ve článcích Karla Eliáše usmívá značná část odborné veřejnosti, vytáhli další předvolební trumf: zloduchové chtějí zastavit privatizaci a obrat stát. Anebo v interpretaci zloduchů ti druzí zloduchové chtějí obrat minoritní akcionáře.

Nekonečná povinná nabídka převzetí

Mgr. Jan Hladký

Noční můra všech právníků je opět tady. Slovutný zákonodárný sbor si vzal další rukojmí a právě míří na jedny z nejcitlivějších míst obchodního zákoníku. Jako by zákonodárcům nestačilo, že se jim ve článcích Karla Eliáše usmívá značná část odborné veřejnosti, vytáhli další předvolební trumf: zloduchové chtějí zastavit privatizaci a obrat stát. Anebo v interpretaci zloduchů ti druzí zloduchové chtějí obrat minoritní akcionáře.

Co však trpí díky zákonodárcům nejvíce, je právní jistota. Proto nemá smysl rozebírat legislativní proces v Poslanecké sněmovně, mimořádné schůze, ani povahu usnesení Senátu. To, o co ve skutečnosti jde, je nekonečný legislativní proces, kde nám zákonodárci neustále hrají frašku sestávající z vytváření přechodných většinových hlasování. Tyto hlasování pak v obdivuhodně krátké době zásadně mění práva a povinnosti všech subjektů, kde povinná nabídka převzetí je pouze jedním z příkladů.

Institut povinné nabídky převzetí, resp. povinného odkupu akcií byl vložen novelizací do obchodního zákoníku zákonem 142/1996 Sb. Jak už v té době mnozí autoři poukázali[1], řešení to bylo nedostatečné. Zatímco totiž například v Rakousku je nabídce převzetí věnován celý zákon[2], v naší zemi jde pouze o několik ustanovení, přičemž není dost dobře možné tvrdit, že naši legislativci vymysleli geniální, jednoduché a jasné řešení této problematiky. Výše zmíněná novelizace obchodního zákoníku však také v přechodných ustanoveních zakotvila výjimky pro státní peněžní ústavy, Fond národního majetku, Pozemkový fond a osobu, která nabývá akcie společnosti v souladu s rozhodnutím o privatizaci podle zvláštního zákona[3]. Tato výjimka v přechodných ustanoveních dávala dobrý důvod k úvaze, že jde pouze o přechodné transformační ustanovení, které se po nějaké době už nebude vůbec aplikovat. Shodně tuto úvahu uvádí například i J. Pokorná[4].

Harmonizační novela obchodního zákoníku, zákon č. 370/2000 Sb., už obsahovala jiný přístup k dotčené problematice, který vychází zejména z návrhu tzv. třináctého směrnice, včetně

terminologické změny „povinného odkupu“ na „povinnou nabídku převzetí“. Dále zejména vypadlo výše zmíněné přechodné ustanovení, které bylo převedeno do § 183b odst. 3 písm. a) obchodního zákoníku, a to tak, že povinnost učinit nabídku převzetí se neměla vztahovat na *„Českou republiku, státní organizace, Fond národního majetku České republiky, Pozemkový fond České republiky, obce, vyšší samosprávné celky a Českou národní banku, jestliže na ně byly účastnické cenné papíry převedeny nebo je získaly v souvislosti s privatizací majetku státu.*[5]“

Toto znění evidentně ohrožovalo příjmy státu z privatizace, a proto v prosinci 2000 podal poslanec Jiří Václavek pozměňovací návrh k návrhu zákona o soudních exekutorech, do kterého dodal v části druhé, § 133, bod 2. text: *„V § 183b odst. 3 písm. a) se slova "a Českou národní banku"nahrazují slovy " , Českou národní banku a další osoby*". Tak byla sice zachráněna pro státní pokladnu Komerční banka – zákon totiž v této části nabyl účinnosti 1.5.2001 – avšak nedokonalá novelizace dala prostor úvahám, co vlastně znamená. V této otázce odkazuji zejména na výše zmíněný článek J. Pokorné. Pouze na okraj také konstatuji, že jak vidno z výše uvedeného, v průběhu jednoho roku u nás platily tři odlišné režimy pro povinnou nabídku převzetí při prodeji účastnických cenných papírů v majetku státu.

Přestože bylo ještě na jaře proklamováno, že tzv. technická novela obchodního zákoníku vyřeší i tento problém, nakonec se tak nestalo. Právě naopak – iniciativou poslance Ivana Pilipa se rozjel další legislativní kolotoč, který je nyní zpestřen navíc i spory o výklad jednacího řádu sněmovny a ústavní otázky legislativního procesu. Tento ústavní boj však zakrývá podstatu věci.

V obecné rovině navíc každá výjimka vede k komplikování právního řádu, který tak nezískává na stabilitě, ale stává se nepřehledným a roztříštěným. Střízlivý právník tak bude vždy pro co nejméně výjimek z ustanovení jakéhokoliv zákona, zvláště pokud by měly bezdůvodně ulevovat státu na úkor obyčejných občanů. Mnozí zákonodárci však bez ohledu na konstantní judikaturu Ústavního soudu neustále přemýšlejí, jak stát zvýhodnit. Nevadí jim, že stát je v soukromoprávních vztazích subjekt jako každý jiný, se stejnými právy a povinnostmi. Když pak dojde dokonce k tomu, že nejenom dáme státu v soukromoprávních vztazích zvláštní postavení, ale přímo jej zvýhodňujeme na úkor ostatních, nemůže se nikdo divit, že takové případy končí před Ústavním soudem.

Princip výše uvedených problematických výjimek v § 183b odst. 1 obchodního zákoníku je jednoduchý a navíc nám jej jednotlivé strany dnešního sporu o Pilipův pozměňovací návrh den co den znovu vysvětlují z obrazovky: pokud bude muset nabyvatel státem prodávaných účastnických cenných papírů učinit nabídku převzetí minoritním akcionářům, zaplatí státu za jeho balík cenných papírů menší cenu. Bude totiž dopředu počítat s tím, že stejně jako v každé jiné spořádané zemi má povinnost nabídku převzetí učinit. Menšinoví akcionáři totiž nemohou být nuceni zůstávat ve společnosti, kde budou mít pouze formální vliv na zásadní rozhodnutí. Kdyby jakýkoli investor skoupil podíly minoritních akcionářů a jeho podíl ve společnosti přesáhl zákonem určenou hranici, bude muset učinit nabídku převzetí bez dalšího.

Jakákoliv výjimka při prodávání státních podílů tedy naráží na rovnost akcionářských práv a následně i na ústavní ochranu vlastnického práva. Z tohoto důvodu se mi zdá dnešní diskuse ohledně

legislativního procesu novelizace ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) poměrně zbytečná, neboť finální rozhodnutí s velkou pravděpodobností učiní Ústavní soud na hmotněprávních základech. Na řešení této otázky je závislé i poměrně křehké investiční klima na kapitálovém trhu, pokud zde ovšem nějaký zbyl. Pokud už portfoliový investor nedosáhne z vůle vládní většiny v Poslanecké sněmovně ani na povinnou nabídku převzetí, můžeme na kolektivní investování na dlouhou dobu zapomenout. Nejde zde totiž o nějaké malé akcionáře, za tímto pojmem je třeba vidět jednotlivé podílové fondy, zahraniční investory nebo města a obce.

Kdo měl možnost sledovat krátkou diskusi Václava Klause a Howarda E. Goldena a některých dalších v posledních číslech časopisu Euro, možná narazí na hlubší důvody našich obtíží s obchodním právem. Spor o regulaci kapitálového trhu se ve světle posledních událostí nevede o to, jaká mají být pravidla, jak mají být tvrdá a k čemu mají směřovat. Mnohem pravděpodobněji jde o to, zda různí Klausové nezruší základy obchodního práva technikou „pokud možno žádná pravidla, a když už, tak v podobě, která nám právě vyhovuje“.

Mgr. Jan Hladký

---

[1] Např. Dědič, J., Bučková, I.: Právní úprava take-over v České republice (srovnání s úpravou Evropské unie a rakouskou úpravou), Právní rozhledy 2/1999.

[2] Übernahmegesetz, BGBl I 1998/127.

[3] Tímto zákonem je zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby.

[4] Pokorná, J: K tzv. povinné nabídce převzetí, EMP, 5-6/2001

[5] Zákon č. 370/2000 Sb., čl. I, b. 215

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Reklamace vad stavby
- Hodnotící dotazníky jako obchodní sdělení v kontrolním plánu ÚOOÚ pro rok 2026
- Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty
- Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů (jednatel × společnost)
- Jak se vyhnout zákazu a postihu dohod o určování cen pro další prodej?

- Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky
- Nová „tlačítková" povinnost pro e-shopy
- Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?
- Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit
- Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie
- Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží